

כשהמשטרה קוראת לך

כל אחד מאיתנו עלול יום אחד להיות מוזמן למשטרה למתן עדות או לחקירה: מהן זכויותינו, מה מותר לחוקרים לעשות ובאיזה שלב כדאי להתעקש על הזכות להתייעץ עם עורך דין • מדריך

איור: גיא מורד

רגיל בעל פה, לאחר שלחשוד הוצגו זכויותיו, בתי המשפט מאפשרים למשטרה גם להשתמש בתרגילי חקירה. "תרגילים לגיטימיים יכולים לכלול: שימוש במדוכבים, הקלטת שיחות מסודרות, שימוש ב'שוטר טוב ושר טר רע' ועוד. לעומת זאת, אסור לחוקרים להשתמש באלימות פיזית או מילולית, לאיים על הנחקר או על מקורביו, או לנקוט ללא אישור אמצעי חקירה הדורשים את הסכמת הנחקר או אישור של שופט, כגון 'חיפוש'.

מה מוגדר כשיבוש הליכי חקירה לאחר השחרור מהמעצר?

כל מגע של החשוד או אדם מטעמו עם עד או שיחה איתו בעניינים הנ"ל געים לחקירה, ובדואי ניסיון לשכנע אותו לשנות את עדותו (כולל שכנוע למסור עדות אמת) או להימנע מלהעיד - נחשבים שיבוש הליכי חקירה. עו"ד פישר מביא דוגמאות לפעולות שיבוש הליכים: העלמת ראיות ו/או פגיעה בהן, ניסיון להעלים או לשנות מסמכים או חומרים אחרים הנוגעים לחקירה, הרחת עדים, תיאום גריסאות, העלמת רכוש וכדומה. שיבוש הליכי חקירה הוא עבירה פלילית חמורה, שדי בה בלבד כדי לגרום עונש מאסר.

האם ייתכן שאוזמן למשטרה להעיד על אירוע ולפתע אהפוך לחשוד?

בהחלט כן. עו"ד פישר: "עד עשוי להפוך לחשוד אם במהלך מתן עדות, תו, שאינה תחת אזהרה, מתעורר חשד, עקב הפללה עצמית או מידע אחר, כי הוא מבצע העבירה או עבירה אחרת. במידה שמתעורר חשד כזה, יש לשנות את ההליך ממתן עדות לחקירת חשוד בדבר עבירה על כל המשתמע מכך. אם הוחלט לעשות כן, יש להזהיר את החשוד באופן מיידי ולהמשיך את החקירה תחת אזהרה, תוך הקניית כל הזכויות הכרוכות בכך".

רט כאוזניו את החשדות ולהציג בפניו את זכויותיו, כולל זכות השתיקה. לעומת זאת, עד שאינו חשוד חייב להשיב לכל שאלות החוקרים, אלא אם התשובה לשאלה ספציפית עלולה להפיל אותו.

מה מוגדר כשיטת חקירה לגיטימית?

חקירה משטרתית כרוכה מעצם טבעה בחידה לרשות הפרט, כמו גם בהעמדתו בהתמודדות פיזיות ונפשיות קשות. לרובי עו"ד פישר, חקירה עניינית למען חקר האמת היא שיטה לגיטימית, בעוד חקירה שיעודה שבירת רוחו של הנחקר, במטרה ליטול ממנו את כושרו ושי"קול דעתו, אינה לגיטימית, וכך גם חקירה שבמסגרתה מופרות זכויותיו של נחקר או געשה שימוש באמצעים ובשיטות חקירה בלתי-חוקיים. עו"ד בנדרו מסביר כי לצד תשאל

עו"ד בנדרו: "המשטרה רשאית, ללא צו שופט, להחזיק חשוד במעצר עד 24 שעות. שופט רשאי להאריך את המעצר כל עוד לא הוגש כתב אישום, לתקופה של עד 15 ימים, אך רשאי להאריך את המעצר פעמים נוספות בתנאי שתקופת המעצר הכוללת לא תעלה על 30 ימים. לתקופה זאת נ"ת להוסיף עוד חמישה ימים במקרה שהתביעה הצהירה שככוונתה להגיש נגד החשוד כתב אישום ולרעת בית המשפט קיימת עילה למעצר עד תום ההליכים".

מה ההבדל בין חקירה באזהרה וחקירה שלא באזהרה?

חקירה באזהרה היא חקירת חשוד בביצוע עבירה, וחקירה שלא באזהרה היא חקירת עד שאינו חשוד. לרובי עו"ד בנדרו, "כשהנחקר חשוד בביצוע עבירה המשטרה חייבת לפי

יתבצע בזמן החקירה או סמוך לה ככל האפשר חובה לתעד גם חקירת חשוד מחוץ לתחנה".

האם מותר לדרוש לראות עורך דין ובאיזה שלב של החקירה?

לרובי עו"ד בנדרו, הזכות להתייעץ עם עורך דין היא אולי הזכות החשובה ביותר של חשוד. "זאת משתי סיבות עיקריות: ראשית, ללא התייעצות עם איש מקצוע אין אפשרות לנחקר, במיוחד אם זו חקירת הראשונה, לדעת את שאר זכויותיו: שנית, חקירה במשטרה, אף כשהחוקרים ממלאים את תפקידם באופן תקין לחלוטין, עשויה להיות חוויה מערערת ומלחיצה. התייעצות בעו"ד רון מעניקה לנחקר פרספקטיבה ראויה ומסייעת לו לקבל החלטות שקולות.

"לפי החוק, הזכות נתונה לאדם רק לאחר שנעצר, שאז יש להודיע לו על זכות זו ולאפשר לו פגישה עם עורך דין ללא דיחוי. עם זאת, המשטרה אינה חייבת להפסיק את החקירה עד להגעת עורך הדין, ובנסיבות מיוחדות ניתן גם לעכב את המפגש עם עורך הדין עד לביצוע פעולות חקירה רחופות. עם זאת, מומלץ שגם חשוד שלא נעצר ידרוש מהחוקרים להיוועץ בעורך דין. אם ידוע לאדם על אפשרות שיוזמן לחקירה, הוא רשאי להיוועץ בעורך דין מבעוד מועד".

כמה זמן אפשר להחזיק חשוד במעצר?

עו"ד פישר מסביר כי מעצר חשוד כטרם הגשת כתב אישום מכונה "מעצר ימים", ובמסגרתו ניתן להחזיק אדם במעצר עד 30 יום לכל היותר. לאחר הגשת כתב האישום, יובא הע"צ בפיג שופט שיחליט בדבר המשך התהליך: לעצור - לא ישוחרר בנסיבות שבהן יש חשש לשיבוש הליכי חקירה, מסוכנות או סיבות אחרות, שבהן בסמכות השופט לקבוע מעצר עד תום ההליכים או חלופות אחרות.

עו"ד גדעון פישר: "עד עשוי להפוך לחשוד אם במהלך מתן עדותו, שאינה תחת אזהרה, מתעורר חשד, עקב הפללה עצמית או מידע אחר, שהוא מבצע העבירה או עבירה אחרת"

פרופ' אריאל בנדרו: "המשטרה רשאית, ללא צו שופט, להחזיק חשוד במעצר עד 24 שעות. שופט רשאי להאריך את המעצר, כל עוד לא הוגש כתב אישום, לעד 30 יום"

מאת ליטל דוברוביץקי

זה יכול לקרות לכל אחד מאיתנו: יום אחד נוזמן למשטרה למסור עדות, או חלילה להיחקר בחשד לביצוע עבירה. מהן זכויותינו ומה מותר או אסור לעשות? באיזה מצעוץ עו"ד פרופ' אריאל בנדרו, יועץ במשרד עו"ד נקדימון קיסר ופרופסור מן המגזין באוניברסיטת בראייל, ועו"ד גדעון פישר ממשרד עו"ד גדעון פישר ושות', גיבשו מדריך למקרים שבהם אתם עשויים למצוא את עצמכם בתחנת משטרה.

מהן זכויותיו של אדם הנחקר לראשונה במשטרה?

בשלב הזימון לחקירה עומדת לנחקר הזכות לתאם את ההגעה לתחנת המשטרה ולרעת מה הסיבה לזימון לחקירה - אם מדובר בעדות גרידא או בחקירה תחת אזהרה, ומה נושא העניין. עו"ד פישר מציין כי "בעת החקירה עצמה על החוקר ליידע את החשוד ברוב זכויותיו הבסיסיות, ובניהן הצגת שם החוקר ודרגתו, פירוט מעשה העבירה שהחשוד נחשד בביצועה, יידוע החשוד בדבר זכותו לשתוק, שכן הרברים שיאמר עלולים לשמש כראיה נגדו במשפט, וכן ערכונו בזכות להיוועץ בעורך דין בטרם ובמהלך החקירה".

עו"ד פרופ' בנדרו מוסיף כי "חקירת חשוד תתנהל בשפה שהוא מבין ודו"ב אותה ותתבצע בתחנת המשטרה, אלא אם סבר השוטר כי לא ניתן לנהל בתחנה או שיש צורך ענייני לנהל בדחופות מחוץ לתחנה, או אם סבר הקצין הממונה כי קיים צורך ענייני בחקירת החשוד מחוץ לתחנה. בכל מהלך החקירה יבוצעו צילום או הקלטה של חקירת החשוד, שיכללו את חילופי הדברים בין החוקר לחשוד לצד ציון של תגובות או תנועות גוף. תיעוד קצת של החקירה יכלול את עיקר חילופי הדברים, וכן את התגובות או תנועות הגוף שנעשו בין החוקר לחשוד, באופן שישיקף את המתרחש בחקירה. תיעוד ככתב